

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 6, LT-01105 Vilnius,
tel. 8 706 63 335, el. p. dokumentai@stt.lt.

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188659948

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai
El. p. info@am.lt

Valstybinei teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai
prie Aplinkos ministerijos
El. p. info@vtpsi.lt

ANTI KORUPCINIO VERTINIMO IŠVADA DĖL STATYBŲ DOKUMENTŲ VALDYMO INFORMACINĖJE SISTEMOJE „INFOSTATYBA“

2020 m. kovo 9 d. Nr. 4-01-1984

Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio nuostatomis, atsižvelgdami į gaunamus skundus, ankstesnėse korupcijos rizikos analizėse nustatytus probleminius aspektus, Valstybės kontrolės 2019 m. birželio 11 d. ataskaitoje Nr. VA-2 pateiktas pastabas bei kitą turimą informaciją, atlikome šių teisės aktų, reglamentuojančių statyboms pradėti, vykdyti ir užbaigti reikalingų dokumentų valdymą informacinėje sistemoje „Infostatyba“ (toliau – IS „Infostatyba“), antikorupcinį vertinimą:

1) Lietuvos Respublikos statybos leidimų ir statybos valstybinės priežiūros informacinės sistemos „Infostatyba“ nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugsėjo 27 d. įsakymu Nr. D1-502 (redakcija iki 2020-12-31) (toliau – IS „Infostatyba“ nuostatai);

2) Lietuvos Respublikos statybos leidimų ir statybos valstybinės priežiūros informacinės sistemos „Infostatyba“ nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugsėjo 27 d. įsakymu Nr. D1-502 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2019 m. rugsėjo 30 d. įsakymo Nr. D1-577 redakcija, įsigaliosianti nuo 2021-01-01) (toliau – IS „Infostatyba“ nuostatai nuo 2021 m.);

3) Lietuvos Respublikos statybos leidimų ir statybos valstybinės priežiūros informacinės sistemos „Infostatyba“ techninės specifikacijos, patvirtintos Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos viršininko 2020 m. sausio 14 d. įsakymu Nr. 1V-7) (toliau – Specifikacija);

4) Statybos techninio reglamento STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. gruodžio 12 d. įsakymu Nr. D1-878, nuostatų, susijusių su dokumentų valdymu vykdant statybos leidimų išdavimo ir statybos užbaigimo procedūras IS „Infostatyba“ (toliau – Reglamentas).

Pagal IS „Infostatyba“ nuostatų 5 punktą, ši informacinė sistema skirta nuotoliniu būdu priimti prašymus išduoti su statyba susijusius dokumentus, nuotoliniu būdu teikti išduotus su statyba susijusius dokumentus, naudojantis informacinėmis technologijomis atlikti su statybos valstybine priežiūra susijusias procedūras, nuotoliniu būdu priimti pranešimus apie galbūt savavališkas statybas, operatyviai teikti visą būtiną informaciją apie statybos procesą valstybėje, operatyviai gauti duomenis iš valstybės informacinių sistemų, registrų ir kadastrų bei teikti Informacinės sistemos duomenis. Naudojantis nuolat tobulinamais IS „Infostatyba“ funkcionalumais vyksta dauguma¹ su įvairiais statybų etapais ir jiems reikalingų dokumentų derinimu susijusių procedūrų, kas užtikrina gana greitą, sklandų ir vieno langelio principu įgyvendinamą statybų leidimų išdavimo, statybų kontrolės ir statybos užbaigimą liudijančių dokumentų išdavimo procesą.

Vis dėl to, atlikus aukščiau minėtų teisės aktų antikorupcinį vertinimą ir turimos informacijos analizę, nustatyta, kad kai kurie IS „Infostatyba“ veikimo aspektai ir juos reglamentuojančios teisės aktų nuostatos – tobulintinos. Siekdami teisinio reguliavimo išsamumo, tikslumo, nuoseklumo, skaidrumo ir atsparumo korupcijai, teikiame žemiau esančias pastabas ir pasiūlymus.

1. Pagal Reglamento 12 punktą, norint gauti leidimą statyti naują ar rekonstruoti statinį, prašymą ir kitus dokumentus pateikiant nuotoliniu būdu per IS „Infostatyba“ (www.planuojustatyti.lt) užpildomi atitinkami laukai, *nurodytose vietose įkeliami privalomi dokumentai juos formuojant pagal Reglamento 11 punkte nurodytus reikalavimus.*

Remiantis Specifikacijos duomenimis, iki šiol informacinėje sistemoje nėra sukurtas elektroninių paslaugų vedlys, užtikrinantis sąsajas priklausomai nuo su statyba susijusios veiklos rūšies – pavyzdžiui, ar tai planuojama statyba, remontas ar rekonstrukcija, kuriai kategorijai

¹ Remiantis Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos 2018 m. ataskaitos duomenimis (2019 m. ataskaita dar nėra pavišinta), per 2018 metus naudojantis TPDRIS, TPDR ir IS „Infostatyba“ pateiktas 93 031 prašymas. Iš jų 85 657 prašymai pateikti nuotoliniu būdu. Prašymų, pateiktų nuotoliniu būdu naudojantis informacinėmis sistemomis, dalis 2018 metais sudarė 92,07 proc.

priskirtinas statinys ir kt. Naudotojui IS „Infostatyba“ automatinio būdu nėra siūlomas elektroninių paslaugų sąrašas ir eiliškumas priklausomai nuo jo planuojamos vykdyti statybos veiklos, taip pat nėra galimybės naudotojui pateikti nuorodų į dokumentus, būtinus pateikti kartu su prašymais pagal tam tikrą statybos rūšį, kurie saugomi kitose informacinėse sistemose, pavyzdžiui, pastato (statinio) kadastro duomenų bylą, pastato atnaujinimo (modernizavimo) projektą arba statybos projektą, kuriuos projektuotojai rengia kitose informacinėse sistemose (IS Matininkas, „GeoMatininkas“ (VĮ Registrų centras), bei kitus. Į šį aspektą dėmesį esame atkreipę ir 2015 m. rugsėjo 7 d. korupcijos rizikos analizėje „Dėl Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos veiklos sričių“ Nr. 4-01-6354, tačiau į pastabas iki šiol nebuvo atsižvelgta.

Minėti dokumentai į IS „Infostatyba“ įkeliami nuskenuoti, todėl ne tik apsunkinamas ir pailginamas darbas su informacine sistema, didėja tikimybė, kad nebus įkelti visi reikalingi dokumentai, bet (remiantis turimais duomenimis) galimai padidėja rizika korupcijai pasireikšti, pavyzdžiui, įkeliant suklastotus ar suklastotu parašu patvirtintus dokumentus.

IS „Infostatyba“ Specifikacijoje nurodoma, kad aukščiau aptartą šios informacinės sistemos trūkumą tikimasi pašalinti įgyvendinus šiuo metu vykdomą projektą „Pažangių elektroninių paslaugų, susijusių su statyba ir statybos valstybine priežiūra, plėtra“ pagal ES Struktūrinių fondų finansavimo 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 2 prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ priemonę Nr. 02.3.1-CPVA-V-529 „Pažangių elektroninių paslaugų kūrimas“.

Tačiau siekiant teisinio reguliavimo skaidrumo ir atsparumo korupcijai, siūlome projekto įgyvendinimo metu apsvarstyti galimybę numatyti papildomas priemones, užtikrinsiančias nuotoliniu būdu pateikiamų dokumentų ir duomenų patikimumą. Pavyzdžiui, patobulinti IS „Infostatyba“ funkcionalumus, kad įkeliant nuskenuotą dokumentą platinimo sąraše atskirai būtų nurodomi dokumentą parengę ir parašais patvirtinę specialistai (pvz., projektuotojai, statybos techninės priežiūros specialistai, matininkai ir kt., kurie yra IS „Infostatyba“ naudotojai), kuriems sistema automatiškai išsiųstų pranešimą apie užregistruotą dokumentą, prie kurio rengimo ar tvirtinimo jie yra prisidėję, ir būtų sudaryta galimybė susipažinti su derinamo projekto informacija ir dokumentų nagrinėjimo eiga.

2. Reglamento 13 punkte numatyta, kad nuotoliniu būdu pateiktas prašymas užregistruojamas automatiškai ir tą pačią dieną apie tai per IS „Infostatyba“ informuojamas jo pateikėjas. <...> Užregistravus prašymą, savivaldybės administracijos įgaliotas valstybės tarnautojas ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo prašymo užregistravimo, išskyrus 33 punkte nurodytu atveju (kai gautas prašymas išduoti leidimą statyti naują statinį ar rekonstruoti statinį, suprojektuotą įgyvendinant ypatingos valstybinės svarbos projektą), patikrina, be kita ko, ar nėra požymių, kad prašymą išduoti statybą leidžiantį dokumentą pateikęs asmuo siekia gauti statybą leidžiantį

dokumentą, įteisinantį jau atliktus savavališkus statybos darbus, dėl kurių nėra surašytas savavališkos statybos aktas ir tai nenurodyta prašyme. *Laikoma, kad tokie požymiai yra, kai yra duomenų* (su prašymu išduoti leidimą pateiktoje dokumentacijoje, *viešai prieinamuose žemėlapiuose, ortofotografijose, vietovių fotografijose („Street View“) ar iš kitų duomenų šaltinių*), *kad statinys ar jo dalys, kurių statybai prašoma išduoti statybą leidžiantį dokumentą, galimai jau yra pastatyti* (Reglamento 13.9 papunktis).

Susipažinus su *viešai prieinamais* žemėlapiais, skelbiamais Lietuvos erdvinės informacijos portale Geoportal.lt, regionų geoinformacinės aplinkos įrankyje REGIA, Maps.lt ortofoto WM sistemoje², Vilniaus miesto savivaldybės interneto svetainėje veikiančiu interaktyviuoju žemėlapiu³ bei Google Maps ir Google „Street View“ žemėlapiams bei aerofotografijomis, nustatyta, kad juose prieinami ne visi aktualūs duomenys – pavyzdžiui, minėtuose žemėlapiuose galima rasti užfiksuotų pamatų ar statinių fragmentų, kurie pastatyti prieš pusmetį ar dar anksčiau, užregistruoti ir turi suteiktus adresus (ypač sparčiai vystomose gyvenamosiose sostinės zonose), arba iš viso nėra pažymėti, todėl, manytina, kad informacija viešai prieinamuose interaktyviuose žemėlapiuose atnaujinama nepakankamai dažnai, kad būtų vertinama kaip patikimas informacijos apie pastatytus, statomus ar planuojamus statyti statinius šaltinis. Dėl to nelegaliai jau pastatytas statinys, kuriam siekiama gauti statybos leidimą, viešai prieinamuose žemėlapiuose gali būti neužfiksuotas ir nematomas.

Atsižvelgiant į tai, mūsų nuomone, pateiktų dokumentų patikrinimas pasitelkiant tik viešai prieinamus žemėlapius ir statytojo pateiktus dokumentus galimai ne visais atvejais užtikrina, kad bus išvengta nesąžiningų bandymų įteisinti be leidimo nelegaliai jau pastatytus statinius, nesant duomenų apie faktinę situaciją vietoje. Todėl siūlome svarstyti galimybę tikslinti Reglamento nuostatas, įtraukiant daugiau tikrintinų šaltinių ir esant galimybei – faktinių duomenų patikrinimą vietoje.

3. Reglamento 14 punkte įtvirtinta, kad <...> savivaldybės administracijos įgaliotas valstybės tarnautojas IS „Infostatyba“ prašymą pažymi kaip priimtą, ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo prašymo priėmimo *joje paskelbia Statybos įstatymo 27 straipsnio 9⁴ ar 10⁵ dalyje*

² Prieiga internete: <https://www.arcgis.com/home/item.html?id=92ef1c2d96ed4cf59091351f1bfe1324>

³ Prieiga internete: <https://maps.vilnius.lt/teritoriju-planavimas#layers>

⁴ 9. Šio įstatymo 24 straipsnio 1 dalies 1, 2, 3 punktuose nurodytų statinio projektų sprendinių atitiktį nustatytiems reikalavimams aplinkos ministro nustatytais atvejais ir tvarka tikrina:

- 1) savivaldybės administracija;
- 2) saugomų teritorijų direkcijos;
- 3) Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos;
- 4) Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos;
- 5) Radiacinės saugos centras;
- 6) susisiekimo ministro įgaliota įstaiga, atsakinga už geležinkelių transporto eismo saugą;
- 7) Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ar jo įgaliota institucija;
- 8) Aplinkos apsaugos agentūra;
- 9) Valstybinė energetikos inspekcija prie Energetikos ministerijos;

nurodytus subjektus, jų įgaliotus padalinius, kurie privalo pagal Reglamento 5 priede nurodytą kompetenciją patikrinti statinio projekto atitiktį Statybos įstatymo 24 straipsnio 3 dalyje nustatytiems reikalavimams⁶.

Iš IS „Infostatyba“ Specifikacijos matyti, kad ši informacinė sistema automatiškai negeneruoja sąrašo subjektų, turinčių pritarti statinio darbų projektui (*sąvoka „projektas“ šiame kontekste vartojama turint omenyje statytojo pateiktą statybos dokumentų paketą*), priklausomai nuo statybos rūšies, statinio kategorijos ar kt. Iš aukščiau minėto teisinio reguliavimo taip pat darytina išvada, kad darbuotojui suteikta diskrecija sudaryti sąrašą subjektų, tikrinsiančių dokumentus, savo nuožiūra, o statybos dokumentus, priklausomai nuo statybos rūšies ir planuojamų statybos darbų, patvirtina nevienodos sudėties skirtingos kompetencijos subjektų grupė, kuriuos kiekvienu atveju paskiria prašymą priėmęs įgaliotas tarnautojas.

Mūsų nuomone, IS „Infostatyba“ nesant funkcionalumo iškart priskirti už projekto atitikimo teisės aktų reikalavimams pagal jo rūšį ir statybos darbų pobūdį patikrinimą atsakingus subjektus gali susidaryti situacija, kad projektui patikrinti bus priskirti ne visi subjektai, į kurių veiklos kompetenciją statinio projektas patenka, arba paskirti subjektai, kurių pritarimas projektui pagal kompetenciją ir statinio rūšį pobūdį nėra būtinas.

Atkreiptinas dėmesys, kad panašią problemą Specialiųjų tyrimų tarnyba yra nustačiusi jau anksčiau, atlikdama korupcijos rizikos analizę saugomų teritorijų direktorių veiklos srityse⁷ rengiant ir išduodant specialiuosius reikalavimus, tikrinant statinių projektus bei statinių atitiktį projekto

10) inžinerinių tinklų ir susisiekimo komunikacijų, prie kurių prijungiami sklypo inžineriniai tinklai ar susisiekimo komunikacijos, savininkai, valdytojai ar naudotojai.

⁵ 10. Šio įstatymo 24 straipsnio 1 dalies 4–12 punktuose nurodytų statinio projektų sprendinių atitiktį nustatytiems reikalavimams aplinkos ministro nustatyta tvarka tikrina savivaldybės administracija, kai statybą leidžiantį dokumentą išduoda ji, Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos, kai statybos darbai projektuojami kultūros paveldo statinyje, jo teritorijoje, kultūros paveldo vietovėje, jos apsaugos zonoje, saugomoje kultūrinėje teritorijoje (kultūriniame arba kompleksiniame (kraštovaizdžio) draustinyje, istoriniame nacionaliniame, istoriniame regioniniame parke) esančiuose statiniuose. Šio įstatymo 24 straipsnio 1 dalies 4 ir 12 punktuose nurodytų statinio projektų sprendinių atitiktį nustatytiems reikalavimams aplinkos ministro nustatyta tvarka tikrina ir Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos. Šio įstatymo 24 straipsnio 1 dalies 4, 6, 7 ir 8 punktuose nurodytų statinio projektų sprendinių atitiktį nustatytiems reikalavimams aplinkos ministro nustatyta tvarka tikrina ir Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ar jo įgaliota institucija. Šio įstatymo 24 straipsnio 1 dalies 4 ir 9 punktuose nurodytų statinio projektų sprendinių atitiktį nustatytiems reikalavimams pagal kompetenciją tikrina ir Valstybinė energetikos inspekcija prie Energetikos ministerijos, kai pertvarkoma daugiabučio namo ar jo dalies šildymo ir apsirūpinimo karštu vandeniu bendroji inžinerinė sistema (keičiamas šildymo būdas, atsijungiama nuo (prisijungiama prie) šilumos tiekimo inžinerinių tinklų).

⁶ 3. Statinio projektas turi būti parengtas tais atvejais, kai privaloma gauti šio įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 1–7 punktuose nurodytus statybą leidžiančius dokumentus, taip pat tais atvejais, kai šio įstatymo 27 straipsnio 1 dalyje nurodytiems krašto apsaugos tikslams skirtose teritorijose statomiems statiniams statybą leidžiantis dokumentas nereikalingas, išskyrus daugiabučių namų ar viešųjų pastatų kapitalinio remonto projektus, kurie turi būti parengti visais atvejais. Statinių griovimo projektai vykdomi teismų sprendimus ar Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos privalomuosius nurodymus rengiami tik Aplinkos ministerijos nustatytais atvejais. Statinio projektas rengiamas vadovaujantis privalomaisiais statinio projekto rengimo dokumentais (atrankos išvada dėl poveikio aplinkai vertinimo, poveikio aplinkai vertinimo ataskaita, sprendimu dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių (kai pagal Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nuostatas turi būti atliktos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procedūros); poveikio visuomenės sveikatai vertinimo dokumentais (jeigu atliekamos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo procedūros); teritorijų planavimo dokumentais, žemėtvarkos planavimo dokumentais, nuosavybės teisę ar kitokias teises į žemę (statybos sklypą) patvirtinančiais dokumentais; technine užduotimi; žemės sklypo (teritorijos) ir statinio statybinių tyrimų (jeigu juos atlikti privaloma arba jie atlikti) dokumentais; kultūros paveldo tyrimų medžiaga; projekciniais pasiūlymais (kai juos rengti privaloma aplinkos ministro nustatytais atvejais); specialiaisiais reikalavimais (jeigu jie buvo gauti), prisijungimo sąlygomis; galiojančiais teisės aktais.

⁷ https://www.stt.lt/data/public/uploads/2020/02/kra_std-2020-01.docx

sprendiniams – nustatyta atveju, kai į derinančių subjektų sąrašą neįtraukiama atitinkamos saugomos teritorijos direkcija arba įtraukiama *kitos* saugomos teritorijos direkcija, taip galimai išvengiant būtinų derinimo procedūrų.

Analogiška pastaba taikytina Reglamento 32.2 papunkčiui, numatančiam, kad <....> pareigūnas IS „Infostatyba“ priima prašymą ir ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo prašymo priėmimo joje paskelbia subjektus, jų įgaliotus padalinius ar įstaigas, kurie ne vėliau kaip per 20 dienų privalo pagal Reglamento 5 priede nurodytą kompetenciją patikrinti statinio projekto atitiktį Statybos įstatymo 23 straipsnio 3 dalyje nustatytiems reikalavimams, nagrinėjant prašymą dėl leidimo statyti naują ypatingąjį ar neypatingąjį statinį pajūrio juostoje.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, siūlome svarstyti IS „Infostatyba“ tobulinimo galimybę, sukuriant automatiškai sudaromo privalančių projektui pritarti subjektų sąrašo funkcionalumą, priklausomai nuo siekiamo patvirtinti statinio projekto statybos rūšies, statinio kategorijos, teritorijos ir kt., arba numatyti papildomas kontrolės priemones, kad būtų išvengta aukščiau minėtų atsparumo korupcijai neužtikrinančių situacijų.

4. Reglamento 15 punkte nustatyta, kad paskelbus statinio projektą privalančius patikrinti subjektus, per IS „Infostatyba“ kiekvienam subjektui automatiškai el. paštu siunčiamas pranešimas apie prievolę patikrinti statinio projektą. Gavęs šį pranešimą, subjektas ne vėliau kaip per 2 darbo dienas paskelbia IS „Infostatyba“, *kas konkrečiai tikrins šį statinio projektą* per Statybos įstatymo 27 straipsnio 12 dalyje nurodytus terminus⁸.

Reglamento 18 punkte įtvirtinta, kad *per nustatytą statinio projekto patikrinimo terminą subjektui nepateikus savo sprendimo (pritarimo ar nepritario), laikoma, kad statinio projektui subjektas pritarė*. Jei statybą leidžiantis dokumentas dar neišduotas, subjektas (nepažeisdamas Statybos įstatymo 27 straipsnio 12 ir 13 dalyje nustatytų terminų) gali pakeisti savo sprendimą pritarti ar nepritarti statinio projektui ir tai, nuroydamas priežastis, turi pažymėti IS „Infostatyba“.

Aukščiau minėta nuostata suponuoja, kad jeigu prašymą nagrinėjančio tarnautojo per IS „Infostatyba“ paskirto dokumentus derinti turinčio subjekto įgaliotas atstovas per nustatytą terminą (priklausomai nuo statinio kategorijos bei planuojamų darbų rūšies – 10 arba 20 darbo dienų) per informacinę sistemą nepateikia savo pritarimo ar motyvuoto nepritario, sistema automatiškai pažymi, kad derinamam projektui pritarta.

Pažymėtina, kad IS „Infostatyba“ Specifikacijoje nėra numatyta galimybė nustatyti, ar per informacinę sistemą derinti pateikti dokumentai buvo peržiūrėti, ar su jais buvo dirbta, kiek laiko, dėl kokių priežasčių nespėta nustatytais terminais jų suderinti ar pareikšti nepritarimą. Tokia

⁸ 27 str. 12 d. Statinio projektui patikrinti, skaičiuojant nuo statinio projektą privalančių patikrinti subjektų paskelbimo Lietuvos Respublikos statybos leidimų ir statybos valstybinės priežiūros informacinėje sistemoje „Infostatyba“ dienos, skiriama:

1) 20 darbo dienų – ypatingojo statinio statybos ir rekonstravimo atveju;

2) 10 darbo dienų – kitais, negu nurodyti šios dalies 1 punkte, atvejais.

situacija didina korupcijos pasireiškimo riziką, nes sudaromos sąlygos tyčia praleisti terminą, kad informacinė sistema automatiškai sugeneruotų pritarimą statybos, rekonstrukcijos, kitiems statybos darbams, kurie remiantis teisės aktų reikalavimais galimai negalėtų būti vykdomi.

Antikorupciniu požiūriu reikšminga ir tai, kad net ir sistemai sugeneravus automatinį pritarimą, institucija, su kuria turėjo būti derinama, turi galimybę vėliau keisti poziciją ir pateikti pastabas ir (arba) pareikšti nepritarimą.

Į aukščiau minėtą aspektą dėmesį yra atkreipusi ir Valstybės kontrolė, 2019 m. birželio 11 d. ataskaitoje Nr. VA-2 nurodžiusi, kad analizuotu jos 2015–2018 m. laikotarpiu šalies savivaldybės iš viso išsiuntė 480,8 tūkst. paraiškų patikrinti statinio projektą. Subjektams laiku nepateikus sprendimo (pritarimo ar nepritarimo), sistema 33,8 tūkst. (7 proc.) paraiškų sugeneravo automatinį pritarimą – iš jų net 3,3 tūkst. atvejų (10 proc.) dėl pritarimo ypatingųjų statinių⁹ projektams. Dėl kai kurių automatiškai pateiktų pritarimų vėliau buvo išduoti statybos ar rekonstrukcijos leidimai, dėl kurių kilo teisminių ginčų¹⁰.

Tačiau 2020 m. sausio 14 d. Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos viršininko sakymu Nr. IV-7 patvirtintoje naujausioje IS „Infostatyba“ Specifikacijoje nėra numatyta tobulinti informacinės sistemos funkcionalumą, siekiant pašalinti aukščiau įvardintą trūkumą.

Atsižvelgdami į tai, siūlome svarstyti galimybę tobulinti teisinį reguliavimą bei IS „Infostatyba“ techninius parametrus pašalinant minėtus sistemos trūkumus. Pavyzdžiui, numatant, kad praėjus pusei pritarimui ar nepritarimui skirto laiko informacinė sistema siųstų automatinis priminimus apie priskirtą užduotį ne tik atsakingam specialistui, bet ir jo vadovui (padalinio vadovui), o derinimo laikui pasibaigus sistema minėtiems subjektams atsiųstų pranešimą apie automatinio būdu pateiktą pritarimą tam tikram statybos projektui.

5. Reglamento 19 punkte nustatyta, kad jei per statinio projekto patikrinimo terminą statinio projektui nepritarė nors vienas iš privalėjusių jį patikrinti subjektų, savivaldybės administracijos įgaliotas valstybės tarnautojas ar darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį, apie tai, kad statybą leidžiantis dokumentas neišduodamas, *pažymi IS „Infostatyba“ tik tuo atveju, jei nepritaręs statinio projektui subjektas IS „Infostatyba“ nurodė savo nepritarimo motyvus. Nepateikus nepritarimo statinio projektui motyvų arba kilus abejonų dėl šių motyvų pagrįstumo, taip pat kilus abejonų dėl pritarimo statinio projektui pagrįstumo*, savivaldybės administracijos

⁹ Ypatingasis statinys – statinys, kuriame naudojamos ar saugomos pavojingosios medžiagos (pagal nustatytus jų ribinius kiekius); statinys, kuriame yra potencialiai pavojingų įrenginių ar atliekami potencialiai pavojingi darbai; sudėtingos konstrukcijos ir sudėtingų technologijų statinys (pagal normatyviniais statybos techniniais dokumentais nustatytus sudėtingumo požymius ir techninius parametrus); visuomenės poreikiams naudojamas pastatas, kuriame vienu metu būna daugiau kaip 100 žmonių; aukštybinis (daugiau kaip 5 aukštų) daugiabutis gyvenamasis namas; kultūros paveldo statinys. (Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 2 straipsnio 20 dalis).

¹⁰ Pavyzdžiui, Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2017-12-12 nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1590-661/2017. Prieiga internete: <https://eteismai.lt/byla/62314233019006/2A-1590-661/2017>

įgaliotas valstybės tarnautojas ar darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį, savo iniciatyva arba statytojo ar jo įgalioto asmens, statinio projektą tikrinančių ar kitų asmenų prašymu *turi teisę ne ilgesniam kaip 8 darbo dienų terminui sustabdyti statybą leidžiančio dokumento išdavimo procedūrą* (tai pažymėdamas IS „Infostatyba“) ir ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo statybą leidžiančio dokumento išdavimo procedūros sustabdymo organizuoti suinteresuotų šalių (statinio projektui nepritarusių ar galbūt nepagrįstai pritarusių subjektų, statybos valstybinės priežiūros institucijos atstovo, prašymo pateikėjo ir kitų) pasitarimą, kad išsiaiškintų kilusius neaiškumus.

<...>

Aukščiau minėtos nuostatos loginė-lingvistinė konstrukcija suponuoja, kad savivaldybės administracijos įgaliotam valstybės tarnautojui suteikta pernelyg plati diskrecija spręsti dėl pateiktų motyvų pagrįstumo ar nepagrįstumo bei priimti sprendimą dėl statybą leidžiančio dokumento išdavimo procedūros sustabdymo ar nesustabdymo. Mūsų nuomone, tokia situacija yra ydinga antikorpuciniu požiūriu, nes sukuria sąlygas piktnaudžiauti ir tam tikrais atvejais nestabdyti statybą leidžiančio dokumento išdavimo procedūrą.

Atsižvelgdami į tai, siūlome tikslinti teisinį reguliavimą numatant, kad visais atvejais, kai statinio projektui nepritarė nors vienas iš privalėjusių jį patikrinti subjektų, būtų inicijuojamas statybą leidžiančio dokumento išdavimo procedūros sustabdymas siekiant pašalinti abejones dėl statinio projekto atitikimo teisės aktų reikalavimams.

6. Reglamento 19 punkte taip pat nustatyta, kad tikrinant statinio projektą pagal antrą kartą pakartotinai pateiktą prašymą išduoti statybą leidžiantį dokumentą, statinio projektą tikrinančio subjekto nepritarimas statinio projektui laikomas nepagrįstu, jei *tokio nepritarimo motyvu nurodomos naujos, po ankstesnių patikrinimų nepateiktos, pastabos*, išskyrus atvejus, kai pagal ankstesnes pastabas pakeisti statinio projekto sprendiniai turi įtakos statinio projektui pritarusių institucijų ar subjektų statinio projekto patikrinimo išvadai.

Sutiktina, kad toks ribojimas teikti naujas pastabas yra tikslingas siekiant išvengti nepagrįsto procedūrų vilkinimo, kartojimo, o galimai ir piktnaudžiavimo atvejų, kuomet ne visos iš karto pastabos pateikiamos tikslingai. Kita vertus, toks ribojimas gali sutrukdyti pašalinti reikšmingus trūkumus ar neatitikimus, kurie ankstesniuose derinimo etapuose nebuvo nustatyti dėl objektyvių arba subjektyvių aplinkybių. Dėl šių priežasčių siūlytume svarstyti galimybę tikslinti minėtą nuostatą, detaliau reglamentuojant naujų pastabų teikimo galimybes, nustatant aiškius atvejus, kriterijus ir (arba) pagrindimo reikalavimus.

7. Atlikus antikorpucinį vertinimą nustatyta, kad įgyvendinus projekto sprendinius statybos užbaigimo procedūrose gali dalyvauti ne tų pačių subjektų atstovai, kurie buvo paskirti tikrinti statinio dokumentus prieš išduodant jam atitinkamą leidimą.

Reglamento 60 punkte įtvirtinta, kad norėdamas gauti statybos užbaigimo aktą (toliau – aktas)¹¹, statytojas ar jo įgaliotas asmuo padaliniui, esančiam apskrityje, kurioje yra statinys, teritorijoje, tiesiogiai ar per IS „Infostatyba“ pateikia prašymą išduoti aktą ir įkelia 61 punkte nurodytus dokumentus.

Reglamento 64 punkte nustatyta, kad priėmęs prašymą, padalinio pareigūnas ne vėliau kaip kitą darbo dieną IS „Infostatyba“ *pažymi subjektus, kurie pagal Reglamento 9 priede nustatytą kompetenciją privalo paskirti savo atstovus (įgaliotus asmenis) statybos užbaigimo procedūroms atlikti (esant reikalui pažymi ir kitus, nenurodytus Reglamento 9 priede, subjektus)*; per IS „Infostatyba“ automatiškai išsiunčiamos paraiškos šiems subjektams dėl konkrečių atstovų paskyrimo, kuriose nurodoma numatoma statybos užbaigimo procedūrų pradžios data.

Reglamento 9 priede nurodoma Komisijos pirmininko ir Komisijos narių kompetencija atliekant statybos užbaigimo procedūras. Šio priedo 1 punkte nustatyta, kad Komisijos pirmininkas organizuoja statybos užbaigimo procedūras, šio Reglamento nustatytais atvejais *sprendžia, kurie subjektai dalyvaus tikrinant konkretų statinį <...>*. Statybos užbaigimo procedūrose *nedalyvaujant komisijos nariui – padalinio įgaliotam atstovui, komisijos pirmininkas tikrina statinio atitiktį pagal šio atstovo nustatytą kompetenciją*.

Aukščiau pateiktos nuostatos svarstytinės keliais aspektais:

7.1. Reglamento 5 priede įvardintos statinio projektus tikrinančių subjektų kompetencijos sritys, siekiant priimti sprendimą dėl statybos leidimo išdavimo. Šiose procedūrose *visais atvejais dalyvauja* savivaldybių administracijos paskirti tarnautojai, *gali dalyvauti* (kaip ir nagrinėjant prašymą dėl statybos leidimo išdavimo) – Saugomų teritorijų direkcijos, Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos, Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos, Radiacinės saugos centras, Susisiekimo ministro įgaliota įstaiga, atsakinga už geležinkelių transporto eismo saugą, Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ar jo įgaliota institucija, Aplinkos apsaugos agentūra, Valstybinė energetikos inspekcija prie Energetikos ministerijos.

Reglamento 9 priede tarp subjektų, galinčių dalyvauti statybos užbaigimo procedūrose, nurodyta kur kas daugiau institucijų – be aukščiau minėtų subjektų, remiantis Reglamento 64 punkto nuostatomis, gali būti priskiriamas Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos, Muitinės

¹¹ Statybos užbaigimo aktas (toliau – aktas) – statybos techniniame reglamente STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“ nustatyta tvarka sudarytos statybos užbaigimo komisijos (toliau – komisija) surašytas dokumentas, patvirtinantis, kad ypatingasis ar neypatingasis statinys pastatytas, rekonstruotas, daugiabutis namas ar visuomeninės paskirties pastatas atnaujintas (modernizuotas), daugiabučio namo šildymo ir apsirūpinimo karštu vandeniu bendrosios inžinerinės sistemos pertvarkytos pagal statinio projekto sprendinius (Reglamento 10.2 papunktis)

departamento prie Finansų ministerijos, Lietuvos kelių policijos tarnybos, Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos atstovas.

Be to, iš Reglamento 64 punkto nuostatų nėra aišku, kokius dar subjektus, be įvardintų 9 priede, tarnautojas gali priskirti arba nepriskirti dalyvauti statybos užbaigimo procedūrose.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, praktikoje gali susidaryti situacijų, kai statybos užbaigimo procedūrose dalyvautų institucijų atstovų, kurie nedalyvavo statybos leidimo išdavimo procedūrose, nors statinio sprendiniai apima ir jų kompetenciją. Pavyzdžiui, 2018 m. rugsėjo 19 d. korupcijos rizikos analizės Nr. 4-01-7207 Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie vidaus reikalų ministerijos ir priešgaisrinių gelbėjimo valdybų veiklos srityse metu nustatyta, kad tokie atvejai itin dažni statybos užbaigimo procedūrose dalyvaujant šio departamento atstovams, kurie nedalyvauja pirminėse statinio derinimo procedūrose, ir apskritai nėra įtraukti į privalančių pritarti statybos darbų projektui subjektų sąrašą. Tokia situacija vertintina kaip ydinga antikorupciniu požiūriu, nes sukuriama sąlyga išduoti statybos leidimą statiniui, kurio sprendinių tinkamais savo kompetencijos ribose nepripažintų 9 priede nurodytos – arba net nenurodytos, kaip Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento atveju – institucijos.

Atsižvelgdami į tai, siūlome svarstyti galimybę tobulinti teisinį reguliavimą ir IS „Infostatyba“ funkcionalumus užtikrinant, kad tie patys subjektai dalyvautų tiek statybos leidimo išdavimo, tiek statybos užbaigimo procedūrose.

7.2. Svarstyta, ar Komisijos pirmininko įgaliojimai neviršija jo kompetencijos ribų, kai statybos užbaigimo procedūrose nedalyvaujant komisijos nariui – padalinio įgaliotam atstovui, Komisijos pirmininkas gali tikrinti statinio atitiktį pagal šio atstovo nustatytą kompetenciją. Mūsų nuomone, komisijos nariui negalint dalyvauti statybos užbaigimo procedūrose, pagrįstam ir skaidriam sprendimui dėl statybos užbaigimo priimti tikslinga būtų kreiptis į komisijos narį skyrusią instituciją dėl jo pakeitimo. Todėl siūlome svarstyti galimybę tikslinti Reglamento 9 priedo 1 punktą.

8. Reglamento 68 punkte nustatyta, kad Komisijos nariai, gavę iš statytojo Reglamento 10 priede nurodytus dokumentus, pagal kompetenciją *privalo vizualiai patikrinti statinio atitiktį statinio projekto* (su prašymu pateiktos statinio projekto ar jo dokumentų laidos) sprendiniams ir teisės aktų reikalavimams. Siekiant įsitikinti, kad inžinerinės sistemos ir inžineriniai tinklai veikia, komisijos nariai *turi teisę reikalauti išbandyti* (patikrinti) šias sistemas statybvietyje, dalyvaujant atitinkamų statinio statybos specialiųjų darbų vadovams, kai inžinerinių sistemų ar tinklų išbandymus įmanoma atlikti nestabdant statybos užbaigimo procedūrą. Komisijos nariai, raštu ar el. paštu informavę komisijos pirmininką, *statybos užbaigimo procedūras gali atlikti atskirai* (Reglamento 73 punktas).

Nei iš Reglamento, nei IS „Infostatyba“ Nuostatų (tiek galiojančių, tiek įsigaliosiančių nuo 2021 m.) bei Specifikacijos nėra aišku, ar į informacinę sistemą privalo būti įkeliami papildomi Komisijos nario surinkti duomenys – faktinių aplinkybių statybvietėje fiksavimo aktas, inžinierinių sistemų ir inžinierinių tinklų bandymo patikrinimo, statytojo, statinio projekto vadovo, statinio projekto ekspertizės vadovo, statinio projekto vykdymo priežiūros vadovo, statinio statybos techninio priežiūrėtojo, statinio statybos vadovo, statinio statybos specialiųjų darbų vadovo, daugiabučio namo savininkų bendrijos atstovo ar šių savininkų įgaliotinio, ar daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektų administratoriaus paaiškinimai (Reglamento 72 punktas) ar kiti papildomai surinkti duomenys, ar suėjus nustatytam terminui sprendimui priimti Komisijos nariai tiesiog el. parašais patvirtinta derinti pateiktą statybos užbaigimo aktą (Reglamento 74 punktas).

Siekdami teisinio reguliavimo išsamumo, tikslumo ir skaidrumo, siūlome minėtus neaiškumus pašalinti, be kita ko, numatant, kad aukščiau minėti papildomi dokumentai ir faktinių aplinkybių fiksavimo vietoje duomenys būtų įkeliami į IS „Infostatyba“.

9. Reglamento 74 punkte, be kita ko, numatyta, kad jei subjektas į Komisiją yra paskyręs daugiau negu vieną atstovą, statybos užbaigimo aktą el. parašu gali pasirašyti: visi subjekto paskirti atstovai (74.1 papunktis); ne visi subjekto atstovai; *šiuo atveju, jei iki statybos užbaigimo procedūrų atlikimo termino pabaigos nė vienas iš nepasirašiusių akto subjekto atstovų nepatvirtina el. parašu, kad akto jis nepasirašo, nurodydamas motyvus, laikoma, kad subjekto atstovai aktą pasirašė* (74.2 papunktis).

Aukščiau minėta nuostata, pagal analogiją su automatinio pritarimu dėl statybos leidimo išdavimo, mūsų nuomone, yra ydinga antikorupciniu požiūriu, nes sukuria galimybę automatiškai patvirtinti galimai pažeidžiant teisės aktų reikalavimus pastatyto statinio statybos užbaigimo aktą.

Todėl siūlome tikslinti galiojančią teisinį reguliavimą numatant, kad visi statybos užbaigimo procedūrose dalyvaujantys subjektai el. parašu patvirtintų, kad objektas atitinka jam taikomus teisės aktų reikalavimus tų institucijų kompetencijos ribose.

10. Reglamento 97 punkte įtvirtinta, kad, be kita ko, nuotoliniu būdu per IS „Infostatyba“ priėmęs prašymą patvirtinti deklaraciją apie statybos užbaigimą¹², Inspekcijos pareigūnas per 5 darbo dienas patikrina, ar nėra nukrypimų nuo esminių statinio projekto sprendinių, viršijančių nustatytus Reglamento 79.1–79.3 papunkčiuose¹³ ar pažeidžiančių (*šiuo atveju tikrinama*

¹² Deklaracija apie statybos užbaigimą (toliau – deklaracija) – statytojo (užsakovo), savininko, valdytojo (toliau – statytojas) pasirašytas dokumentas, kuriuo paskelbiama, kad statybos darbai (išskyrus nurodytus statybos techninio reglamento STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“ 10.2 papunktyje) užbaigti ar statinio (patalpų) paskirtis pakeista pagal statinio projekto (kai jis privalomas) sprendinius ar teisės aktų reikalavimus, jei statinio projektas nebuvo rengiamas (Reglamento 2 punkto 10.3 papunktis).

¹³ 79.1. inžinierinių tinklų ir susisiekimo komunikacijų matmenų – iki 5 proc.;

79.2. pastatų ir inžinierinių statinių aukščio – iki 0,2 m, o hidrotechnikos statinių, skirtų reguliuoti vandens lygį ir (ar) praleisti perteklinį vandens debitą arba skirtų apsaugai nuo potvynių – iki 0,02 m; kitų matmenų – iki 0,2 m, išskyrus atvejus, kai dėl šių nukrypimų pažeidžiami norminiai atstumai nuo statinių iki žemės sklypo ribų ir nėra besiribojančių žemės sklypų savininkų ar

pasirinktinai), nustatytus Reglamento 79.4 papunktyje¹⁴; *statinio atitiktį kitiems statinio projekto sprendiniams ar statinio projekto atitiktį teisės aktų reikalavimams Inspekcijos pareigūnas gali patikrinti pasirinktinai* (97.1 papunktis).

Aukščiau minėtos nuostatos lingvistinė konstrukcija suponuoja, kad prašymą patvirtinti deklaraciją apie statybos užbaigimą nagrinėjančiam pareigūnui suteikiama galimybė savo nuožiūra pasirinkti duomenis, apie kurių sprendinių atitikimą teisės aktų reikalavimams jis vertins. Tokiu būdu sudaromos sąlygos „nepastebėti“ svarbesnių neatitikimų ir patvirtinti deklaraciją apie statybos užbaigimą.

Mūsų nuomone, tokia situacija yra ydinga antikorupeciniu požiūriu, todėl siūlome:

- svarstyti galimybę sumažinti Inspekcijos pareigūnui Reglamento 97.1 papunktyje įtvirtintą per plačią diskreciją numatant, kad būtų visapusiškai tikrinama statinio projekto atitiktis sprendiniams ar statinio projekto atitiktis teisės aktų reikalavimams;
- svarstyti galimybę tvirtinant deklaraciją apie statybą užbaigimą užtikrinti keturių akių principo įgyvendinimą.

Analogiška pastaba taikytina ir Reglamento 98.4 papunkčio nuostatomis, numatančioms, kad *<...> Gavus skundų ar pranešimų dėl kitų faktų, trukdančių atlikti procedūras, sprendžia, ar reikia atidėti deklaracijos tvirtinimo procedūras, kol kompetentingos institucijos šiuos skundus (pranešimus) išnagrinės teisės aktų nustatyta tvarka, ar šie skundai (pranešimai) nėra pagrindas nutraukti procedūras. <...>*

11. Teikdami ne antikorupecinio pobūdžio pastabą pažymime, kad Reglamento 22¹ punktas nukreipia į neegzistuojančius Statybos įstatymo straipsnius, taip pat galiojantys IS „Infostatyba“ nuostatai nėra suderinti su naujausia Statybos įstatymo redakcija.

Prašome per du mėnesius nuo antikorupecinio vertinimo išvados gavimo dienos pranešti Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybai, kaip buvo atsižvelgta ar numatoma atsižvelgti į antikorupecinio vertinimo išvados pasiūlymus, ir pateikti motyvuotą informaciją dėl kiekvieno pasiūlymo įgyvendinimo¹⁵.

Direktorius pavaduotojas

Egidijus Radzevičius

valdytojų rašytinių sutikimų arba pažeidžiami norminiai atstumai iki kitų statinių ir nėra tokių statinių savininkų ar valdytojų rašytinių sutikimų;

79.3. pastatų ir inžinerinių statinių vietos žemės sklype (teritorijoje) ar atstumų nuo statinių iki žemės sklypo ribų – iki 1 m, išskyrus atvejus, kai dėl šių nukrypimų pažeidžiami norminiai atstumai nuo statinių iki žemės sklypo ribų ir nėra besiribojančių žemės sklypų savininkų ar valdytojų rašytinių sutikimų arba norminiai atstumai iki kitų statinių ir nėra tokių statinių savininkų ar valdytojų rašytinių sutikimų;

¹⁴ 79.4. kiti trečiųjų asmenų teisių ir pagrįstų interesų nepažeidžiantys nukrypimai – su sąlyga, kad, norint užbaigti tame pačiame statinyje atlikti statybos darbus, būtinus šiems nukrypimams ištaisyti, nereikia gauti statybą leidžiančio dokumento.

¹⁵ Prieiga internete: <https://www.stt.lt/lt/doclib/2xslu0nyuios6d7pr8q9ggm9s1axny3w>

Julija Antanaitė, tel. (8 706) 62 755, el. p. julija.antanaite@stt.lt